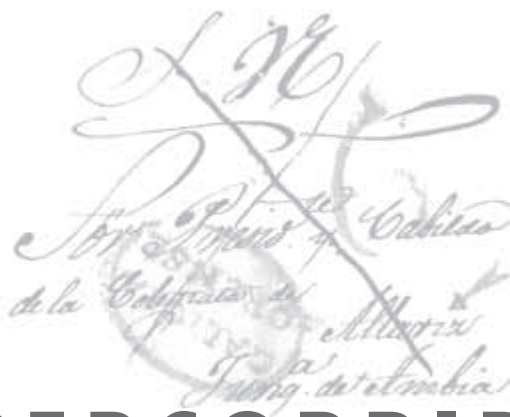

Mº ELISA ABAD SUÁREZ

Naceu en Ourense no ano 1960.

Licenciada en Ciencias Matemáticas pola Universidade de Santiago de Compostela (1977-1982). Profesora do Colexio “Cardenal Cisneros” de Ourense dende o ano 1984. Membro da Sociedade Filatélica, Numismática e Vitolfílica Miño de Ourense.

PERCORRIDO FILATÉLICO

pola Vía da “Plata” en Galicia

Mª Elisa Abad Suárez

A Vía da “Plata” reúne a un conxunto de rutas xacobeas que teñen como eixe central e histórico a ruta comercial coñecida polo mesmo nome seguida durante o percorrido na súa práctica totalidade, aínda que, ao chegar á localidade leonesa de Astorga, abandona a ruta comercial para continuar cara a Compostela.

O seu nome ten a súa orixe na palabra árabe “Bal’latta” coa que os musulmáns designaban a vía ancha e empedrada que os encamiñaba cara o norte.

Os peregrinos en principio seguiron o Camiño francés, pero optaron por acurtar tempo e esforzo e atravesaron pola chamada Ruta Sanabresa que entra en Galicia pola provincia de Ourense, uníndose ao Camiño portugués do interior procedente de Bragança e Chaves.

No tramo galego da Vía da “Plata” hai diversas variantes:

Entran en Galicia polo Concello de A Mezquita e en A Gudiña divídesse en dous ramais:

- Un deles descorre por Vilariño de Conso, Castrelo de Val, Laza, Sarreaus, Vilar de Barrio, Baños de Molgas, Xunqueira de Ambía, Paderne.

- Outro por Riós, Verín, Vilardevós, Monterrei, Cualedro, Trasmiras, Xinzo de Limia, Sandiás, Allariz, Taboadela, San Cibrao.

Únense cerca da cidade de Ourense para continuar nun único ramal ata Santiago por Coles, Amoeiro, Vilamarín, San Cristovo de Cea, Piñor de Cea, Dozón, Lalín, Silleda, A Estrada, Vedra, Boqueixón e Santiago.

**Selos
conmemorativos
da Autonomía de
Galicia de 1980.
O de abaixo
ten ERRO de
IMPRESIÓN:
cor branca
desprazada.**

Tarxeta enteiro postal circulada o 8/11/1999 de A Gudiña a Ourense con franqueo complementario de 35 pts do Xacobeo 99 co cuño do Albergue "VÍA DE LA PLATA CAMINO DE SANTIAGO BTO. SEBASTIÁN DE APARICIO".

O relato fai un percorrido pola parte galega deste Camiño ilustrándoo con material filatélico de distinto tipo (cartas prefilatéticas, selos, follas bloque, tarxetas máximas, cuños,...). Varios deles corresponden a envíos postais nos que o seu fechador sinala lugares de paso do camiño sendo, nalgúns casos, do século XIX.

PERCORRIDO FILATÉLICO

A CANDA - A GUDIÑA

A Vía da Plata fai a súa entrada en Galicia pola estrada nacional 525 despois de pasar o último punto a resaltar antes do percorrido galego, Lubián, localidade onde aparece a primeira "PEDRA" cunha cuncha, obra do escultor ourensán Carballo, que atoparemos sinalando o camiño da "Vía da Plata".

Carta circulada de Ourense a Vigo, franqueada con 5 pts. (tarifa interurbana vixente desde o 1/9/1977) e cuño do Santuario dos Milagres moi pouco utilizado pola escasa correspondencia e curto tempo de uso.

O primeiro que atopa o peregrino é o alto da Portela da Canda (1262m) cun miradoiro panorámico onde debe facer unha parada antes de chegar a Vilavella no Concello de A Mezquita, onde hai unha igrexa dedicada a Santa María da Cabeza.

Segue ata O Pereiro, o Canizo, e no km 433 atópase A Gudiña, patria do Beato Sebastián de Aparicio onde naceu o 20 de xaneiro de 1502. Foi declarado Beato o 17 de maio de 1789 aínda que os seus paisanos chámanlle San Aparicio.

A GUDIÑA - OURENSE

Chegados a este punto, o camiño ten dúas variantes:

1. A Gudiña – Ourense pola variante de Laza

Esta variante é a chamada Verea Vella que atravesa a Serra Seca lugar de fermosas paisaxes, pasando por catro aldeas con topónimos que lembran a súa orixe: Venda do Espiño, Venda da Teresa, Venda da Capela e Venda do Bolaño, rematando en Santiago de Campobeceros.

Pasado Portocamba e as Eiras, entra en Laza, famosa polo seu Entroido.

Segue o cauce do río Támega ata o seu nacemento en A Alberguería, lugar importante no camiño e que, como o seu nome indica, tiña unha pousada para viaxeiros e ademais un hospital de caridade para peregrinos.

Atravesa Vilar de Barrio e algúns peregrinos deciden ir visitar o Santuario dos Milagres de Monte Medo.

Despois desta visita continúa cara a Xunqueira de Ambía, un dos principais puntos do Camiño do sureste.

É un centro espiritual de orixe medieval, rexido por cóngos sometidos á regra de Santo Agostiño.

Ten unha magnífica igrexa románica, un claustro con dependencias anexas e, noutro tempo, posuíu un hospital de peregrinos con capacidade para cen persoas.

Xunqueira de Ambía é un dos pobos mellor sinalizados da Vía da "Plata" xa que ten un sinal no Albergue, outro antes da Igrexa, o terceiro fronte á Igrexa de Santa María, un cuarto na Praza e por último e á saída, uns sinais antigos e outros de recente colocación.

Envolta certificada que circulou de Ourense a "Junquera de Ambía" en 1842 coa marca "GALICIA ORENSE" en círculo vermello e porteo 6 en vermello.

Carta circulada de Xunqueira a Ourense o 6/8/2001 ilustrada coa Igrexa e o Mosteiro, franqueada con selos xacobeos

Carta circulada de Xunqueira a Ourense o 6/8/2001 ilustrada cun sinal do Camiño e franqueada con selos do Ano Santo de 1965 e un do Xacobeo 99.

Tarxeta enteiro postal con franqueo complementario e cuño conmemorativo "La Salle 16/3/2002" coa marca do "Albergue de Verín".

Sobre franqueado con 2 ptas. Ano Santo 1965, 185 ptas. Xacobeo 99 e 60 ptas. Patrimonio da Humanidade o Camiño de Santiago. Fechador de VERÍN- 32 do 4/3/2002 en sobre ilustrado co Albergue de Monterrei.

Carta circulada pola Vía da "Plata" de "Ginzo de Limia" a Santiago franqueada con 50+30 c. de acordo coas tarifas vixentes dende o 10 de xullo de 1954 (interurbana). Cuño do 29 de xullo de 1956 sobre selo do Apóstolo emitido para o Ano Santo de 1954.

Despois o Camiño continúa cara a Ourense pasando polo Concello de San Cibrao das Viñas.

E xa próximo a capital da provincia pasa por Seixalbo.

2. A Gudiña – Ourense pola variante de Verín

Saíndo do centro urbano de A Gudiña, unha das rutas diríxese á parroquia de San Mamede de Pentes, pasando por Mente e O Navallo, no concello de Riós e chega á localidade de As Vendas da Barreira para poder visitar a capela de San Mauro.

Pasando por Trasestrada e Fumaces entra na vila de Verín, situada no val de Monterrei, encrucillada de camiños xacobeos, sitio de paso dos peregrinos portugueses que veñen de Chaves.

Un lugar sinalado polos balnearios de augas termais onde destaca a igrexa parroquial de Santa María a Maior co seu Cristo das Batallas, e a igrexa barroca da "Merced".

En Verín, o albergue atópase nun fermoso edificio situado no Barrio de San Lázaro, que tamén é sede da Oficina de Turismo e Sala de Exposicións: A Casa do Escudo

O camiño segue ata Monterrei onde o seu castelo (s. XIII-XVIII), que é o maior recinto fortificado de Galicia, ten ao seu carón a portada do antigo Hospital de Peregrinos.

Neste conxunto residencial e defensivo imprimiuse o Missale Auriense en 1494, na primeira imprenta de Galicia.

Seguimos subindo as Estivadas para despois baixar cara a Antela. O Camiño atravesará Xinzo de Limia, importante centro cultural e agrícola, no que houbo unha lagoa, hoxe desecada, rodeada de misteriosas lendas. Pasa ao carón da Igrexa Vella ou de Santa

Mariña, o edificio máis importante do casco vello da vila datado no século XIII; nun dos capiteis pódese ver unha cuncha de vieira, probablemente facendo alusión a súa localización no Camiño de Santiago.

Continúa ata Vilar de Sandiás onde se pode ver o edificio máis emblemático do Concello, a Igrexa parroquial de San Estevo do século XVI; segue pola localidade de Piñeira de Arcos antes de cruzar o val que comunica con Allariz.

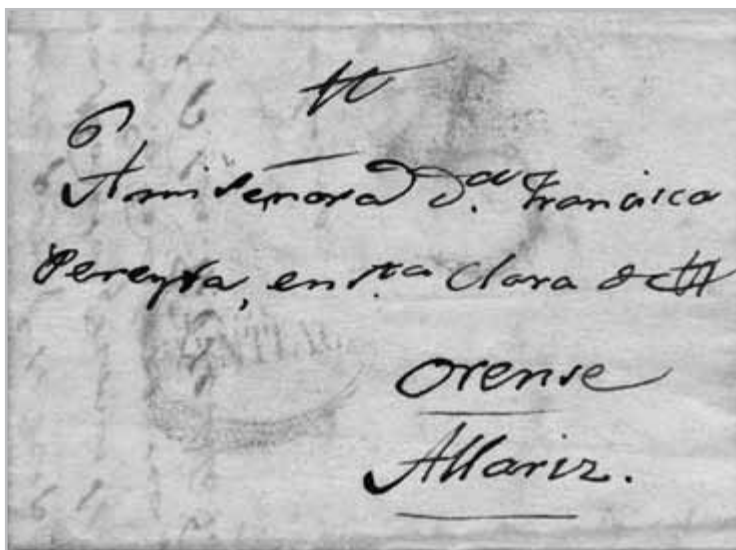
Neste concello, os peregrinos pasan por Coedo, Outerio de Torneiros, Paradiñas, Torneiros e pola aldea de Penedós, situada nunha paisaxe de gran beleza natural, célebre polo Cristo románico da súa igrexa.

Chegados a vila de Allariz, cruzan o río Arnoia por unha ponte medieval de dous arcos con miradoiro no centro que foi renovada no ano 1765. Esta pintoresca vila, chea de casas señoriais, foi outro enclave importante na ruta, destacando a Igrexa de Santiago situada no seu centro neuráxico, a de Santo Estevo, San Pedro, Santa María de Vilanova e o convento de Santa Clara.

Logo de Allariz, o trazado segue por Santa Mariña de Augas Santas co seu castro de Armeá e o forno da Santa, entra en Taboadela, segue ata as Pereiras e chega a San Cibrao das Viñas.

Nos arredores da Cidade de Ourense, ambas variantes pasan polas proximidades da "Ciudad de los Muchachos" en Seixalbo.

Por aquí pasa tamén a ruta procedente de Celanova.

Envolta que circulou en decembro de 1823 de Santiago a Allariz. Carta prefilatélica completa certificada con porteo 5 en vermello e un círculo GALICIA SANTIAGO.

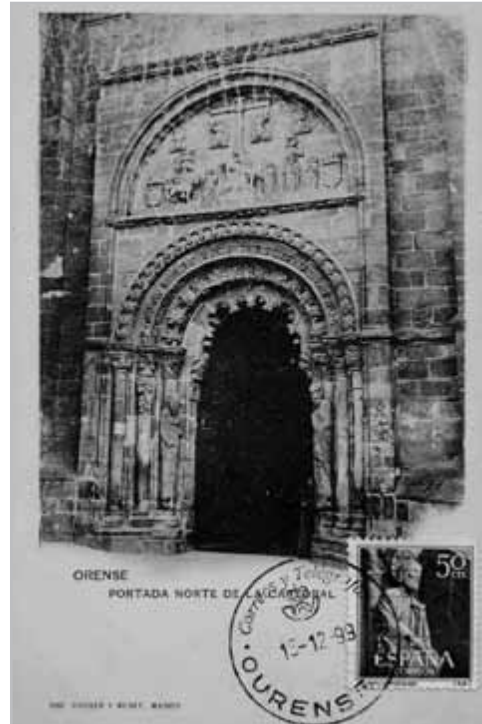

Sobre enteiro postal de 35 pta. con selos do Ano Santo de 1943 e 1999 ilustrado coa Ponte medieval de Allariz.

Tarjeta con cuño de BENPOSTA-NACIÓN DE MUCHACHOS do 18/11/1995.

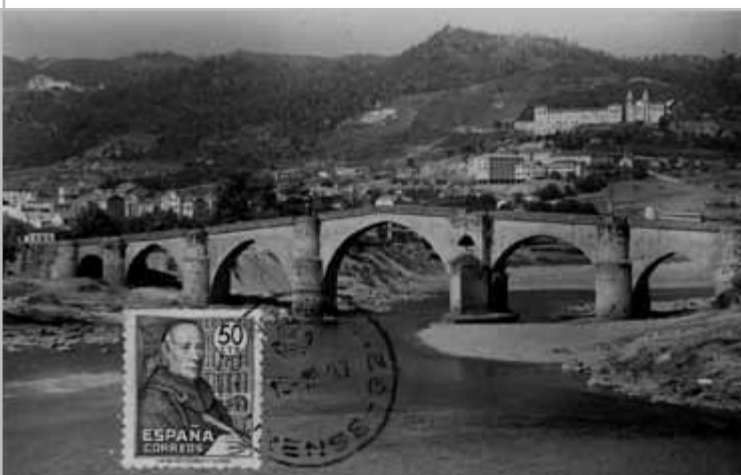
**Tarxeta cuñada
o 4/11/1999
franqueada
co selo do Escudo
de Ourense.**

**Rara tarxeta da Porta Norte da
Catedral de Ourense franqueada
co selo do Apóstolo de 1954,
cuñada o 13/12/1999.**

**Sobre ilustrado co Santo Cristo de Ourense
con cuño do 14/10/1965 conmemorativo
da I Exp. Filatélica infantil.**

**Tarxeta ilustrada coa Ponte Vella
cuñada o 10/12/1999 en Ourense.**

OURENSE CIDADE

Os peregrinos chegados á cidade monumental de Ourense acostuman visitar As Burgas, fontes termais empregadas xa en época romana como termas; a calor da súa auga servía de refuxio para peregrinos e viaxeiros.

Dende alí e pasando pola Praza Maior chegan á súa Catedral, consagrada a San Martiño de Tours, con importantes conxuntos escultóricos do románico, gótico e barroco, destacando neste último a Capela do Santo Cristo restaurada no ano 2008.

A catedral dispón de tres fermosas portas románicas perfectamente conservadas.

Os viaxeiros contemplan a aproximación máis detallada do Pórtico da Gloria que máis tarde verán en Santiago; trátase do Pórtico do Paraíso, admirable obra, copia da obra do Mestre Mateo.

Desde a Catedral o camiño pasa pola igrexa barroca de Santa Eufemia, para seguir pola rúa do Paseo, lugar moi concurrido polos ourensáns e núcleo neuráxico do comercio.

Para continuar camiño atravesan o río Miño pola Ponte Vella, antigamente paso obrigado dos peregrinos que ían cara a Compostela. Actualmente consta de 7 arcos (dos 11 primitivos), mide 370 metros de largo e o arco central ten 43 metros de ancho por 38 de alto.

Antes de abandonar a cidade botan unha ollada á estación do ferrocarril situada no barrio da Ponte, antigo concello de Canedo que pasou a anexionarse a Ourense no ano 1943.

OURENSE - SANTIAGO DE COMPOSTELA

Á saída de Ourense, o camiño segue por Cudeiro, Tamallancos, Faramontaos, Biduedo e en A Casanova xúntase coa variante que sae de Ourense por Beiro e Ponte Mandrás.

O camiño chega a San Cristovo de Cea, célebre polo seu saboroso pan moreno, polo seu conxunto etnográfico de casas tradicionais, fornos comunais, hórreos e alpendres.

Logo de Cea, moitos peregrinos desvíanse cara o Mosteiro de Santa María a Real de

Carta con cuño pouco coñecido de OURENSE ESTACIÓN do 8/4/1981.

Carta certificada de Oseira a Santiago o 23 de novembro de 1815 coa marca "O" de Ourense con porteo 5 en vermello e 5 en verde.

Carta de Oseira a Ourense do 14 de maio de 1999, con cuño de Correos e do Albergue do Mosteiro.

**Tarxeta circulada
o 15/5/1999
de Oseira a
Ourense con
cuño do Albergue
do Peregrino
do Mosteiro;
ilustrada
coa imaxe
do Mosteiro
antes da súa
restauración
(Campanario
esquerdo
derrubado por un
raio).**

**Carta circulada pola Vía da "Plata"
de Silleda a Ourense, cuño de rodillo
e selos do Xacobeo 99 ilustrada coa
ponte.**

Oseira, cenobio cisterciense con gran tradición de acollida de peregrinos.

Tras séculos de esplendor foi abandonado coa desamortización e expoliado, ata a súa recuperación polos monxes.

Os tres claustros (Cabaleiros, Procesións e Pináculos), a súa Sala Capitular (denominada das palmeiras pola sensación que crean as súas columnas) e as fachadas, da igrexa e o Mosteiro constitúen un compendio de arquitectura renacentista e barroca.

Dende Oseira, retórnase á ruta por Castro Dozón, pasa polo alto de Santo Domingo, por Lalín, e segue pola parroquia de Santiago de Taboada (Silleda) cruzando unha ponte medieval sobre o río Deza que leva á capital municipal.

O último tramo deste camiño de peregrinación atravesas terras do concello de Silleda, A Estrada, Vedra, Boqueixón e Santiago.

SANTIAGO DE COMPOSTELA

Santiago de Compostela é a meta e destino onde os peregrinos ven cumprido o seu soño.

A historia da cidade comeza o 25 de xullo do ano 813 cando Teodomiro, Bispo de Iria Flavia, comproba o descubrimento do sepulcro do Apóstolo Santiago; a nova esténdese rapidamente pola cristiandade e convírtese en centro de fe, cultura e comercio.

Os peregrinos chegan a Santiago cruzando a Porta de Mazarelos, a única que se conserva da muralla da cidade, e diríxense á Catedral.

Se ademais é Ano Santo, é dicir, se o 25 de xullo, festividade do Apóstolo cae a domingo, encamiñanse cara á Porta Santa que permanecería aberta do 1 de xaneiro ao 31 de decembro.

Na visita á Catedral o peregrino adoita cumprir cun ritual que o levará:

- ao camarín do altar maior para darlle unha aperta ao Apóstolo Santiago, unha escultura de orixe románica

- a visitar a cripta na que se conservan os seus restos

- a visitar o Pórtico da Gloria

Variantes de selo emitido o 15/7/1937 coa imaxe do Pórtico da Gloria: dentado, sen dentar, imaxe invertida, sobrecargado.

Selo emitido o 13 de maio de 1993. Traslación do corpo Santiago a Galicia dende Palestina.

Selo emitido o 13 de maio de 1993. Descubrimento da Tumba do Apóstolo polo Bispo Teodomiro.

Tarxeta máxima con selo da Porta Santa emitido en 1943.

- a asistir a Misa do Peregrino na que frecuentemente o funcionamento do botafumeiro, incensario de grande tamaño que co seu voo dende o alto da nave do cruceiro deixa abraizados a todos os visitantes.

Tras o seu paso pola Catedral, o peregrino solicita a "Compostela", documento acreditativo da súa peregrinación e dende ese momento, a cidade compostelá ábrese para el.

Santiago de Compostela foi declarada en 1985 Patrimonio Cultural da Humanidade pola Unesco; dous anos máis tarde o Consello de Europa declara ao Camiño de Santiago Primeiro Itinerario Cultural de Europa; seis anos despois, o 10 de decembro de 1993, foi declarado Patrimonio da Humanidade pola UNESCO e no ano 2004 recibe o Premio Príncipe de Asturias á Concordia como lugar de encontro entre persoas e pobos que, ao traveso dos séculos, converteuse en símbolo de fraternidade e vertebrador da conciencia común europea ademais de recibir o título de Gran Itinerario Cultural de Europa de mans do Consello de Europa.

Así, a pegada que deixa o Camiño nos peregrinos que chegan a Compostela dende distintas partes do mundo por diferentes rutas, entre eles, a Vía da "Plata", é recoñecida a nivel internacional sendo un xeito relevante de difusión da cultura e o patrimonio da nosa terra galega.

O Camiño de Santiago trae o mundo a Galicia, e os selos levan Galicia polo mundo.

Bibliografía:

- Catálogo Unificado de Sellos de España y dependencias Postales, Edifil, S.A.
- Catálogo especializado de España y Dependencias, Edifil, S.A.
- PALACIOS SEIJAS, Alejandro. *Catálogo de Matasellos especiales y primer día y rodillos de Galicia (1952-2001)*.
- BARROS CACHALDORA, José. *Colección filatelia temática, Xacobeo - Vía de la Plata*.